

Priorities for Developing the Ukrainian Stock Market in the Context of Managing the Population's Pension Assets

Volodymyr Rudyk¹

Abstract. The second and third tiers of the pension system provide a significant accumulation of financial resources, which are stored for an extended period in the pension accounts of its participants. The long-term use of pension assets requires their protection from various financial risks, as well as the possibility of using them in investment activities on the stock market. The article aims to analyze the legal basis for the functioning and outline the priority areas of development of the stock market in Ukraine, determine its role in protecting the pension assets of the funded pension system, and review the main financial instruments used to manage pension assets. Since the primary function of the stock market is to redistribute investment resources and ensure production financing, its development should be focused on supporting the effective functioning of the funded pension system and guaranteeing reliable protection of the pension assets of its participants. However, today, the Ukrainian stock market does not yet fully meet the requirements that mandatory state-funded pension programs may impose. In particular, the stock market offers a limited number of reliable financial instruments for investing the assets of funded pension programs. Specialized financial institutions that will be engaged in investing the financial resources of the second tier of the pension system remain underdeveloped. The article examines the main instruments of the stock market used to manage pension assets. The traditional investment strategy for a pension fund is to allocate its assets between bonds, stocks and real estate. The new trend is to invest money in alternative investments for higher returns and greater diversification. It was revealed that in the conditions of Ukrainian realities, an urgent issue remains increasing public confidence in the stock market, the low level of which is one of the main barriers to developing pension investments. In addition, one of the priorities for further developing the stock market in Ukraine is creating a stable and transparent regulatory framework and introducing an effective fiscal mechanism for regulating investment activity.

Keywords: stock market, Ukrainian pension system, pension assets, pension assets management, financial instruments of the stock market, funded pension programs, institutional investors.

Received: 30 January 2025 | **Revised:** 21 February 2025 | **Accepted:** 3 March 2025 | **Published:** 30 March 2025

Suggested Citation

Rudyk, V. (2025). Priorities for Developing the Ukrainian Stock Market in the Context of Managing the Population's Pension Assets. *Oblik i finansi*, 1(107), 88-94. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2025-1\(107\)-88-94](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2025-1(107)-88-94)

This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 License (<http://www.creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>), which permits use and distribution in any medium, provided the original work is properly cited and the use is non-commercial.

© 2025 The Author(s).

Володимир Рудик

Подільський державний університет, м. Кам'янець-Подільський, Україна

Пріоритети розвитку українського фондового ринку в контексті управління пенсійними активами населення

Анотація. Накопичувальні пенсійні програми другого і третього рівнів пенсійної системи передбачають значне накопичення фінансових ресурсів, які тривалий період зберігаються на пенсійних рахунках її учасників. Використання пенсійних активів у довгостроковій перспективі вимагає їх захисту від різних фінансових ризиків, а також можливості використання в інвестиційній діяльності на фондовому ринку. Метою статті є

¹ Volodymyr Rudyk, Podillia State University, Kamianets-Podilskyi, Ukraine.

ORCID 0000-0001-9011-4543

E-mail: Rudykvk63@gmail.com

аналіз правових основ функціонування та окреслення пріоритетних напрямків розвитку фондового ринку в Україні, визначення його ролі у захисті пенсійних активів накопичувальної пенсійної системи, а також огляд основних фінансових інструментів, які використовуються для управління пенсійними активами. Доведено, що оскільки головною функцією фондового ринку є перерозподіл інвестиційних ресурсів та забезпечення фінансування виробництва, його розвиток має бути орієнтований на підтримку ефективного функціонування накопичувальної пенсійної системи і забезпечення надійного захисту пенсійних активів її учасників. Однак, сьогодні український фондовий ринок ще не повністю відповідає вимогам, які можуть поставити перед ним обов'язкові державні накопичувальні пенсійні програми. Зокрема, поки що фондовий ринок пропонує обмежену кількість надійних фінансових інструментів для інвестування активів накопичувальних пенсійних програм. Залишаються нерозвиненими спеціалізовані фінансові інститути, які будуть займатися інвестуванням фінансових ресурсів другого рівня пенсійної системи. В статті розглянуто основні інструменти фондового ринку, які використовуються для управління пенсійними активами. Виявлено, що в умовах українських реалій актуальним питанням залишається підвищення довіри населення до фондового ринку, низький рівень якої є одним із головних бар'єрів для розвитку пенсійних інвестицій. Крім того, одним із пріоритетів подальшого розвитку фондового ринку в Україні вважається створення стабільної і прозорої регуляторної бази та впровадження ефективного фіскального механізму регулювання інвестиційної активності.

Ключові слова: фондовий ринок, українська пенсійна система, пенсійні активи, управління пенсійними активами, фінансові інструменти фондового ринку, накопичувальні пенсійні програми, інституційні інвестори.

Постановка проблеми. Сучасний етап реформування національної пенсійної системи передбачає використання багаторівневої пенсійної моделі, яка вимагає дієвого механізму управління її пенсійними активами. Такий механізм повинен враховувати особливості функціонування кожного рівня пенсійної моделі, координувати діяльність фінансових інститутів, що їх обслуговують, забезпечувати поєднання інтересів держави, роботодавців, громадськості, населення в пенсійній сфері. У зв'язку з цим, виникає науковий інтерес до вивчення питань управління пенсійними активами, якими володіють громадяни, приймаючи участь у відповідних пенсійних програмах.

Накопичувальні пенсійні програми, які можуть використовуватися на другому і третьому рівнях пенсійної системи, характеризуються значним нагромадженням фінансових ресурсів. Тривалий період вони зберігаються на пенсійних рахунках її учасників. Використання пенсійних активів у довгостроковій перспективі вимагає їх захисту від різних фінансових ризиків, а також можливості використання в інвестиційній діяльності на фондовому ринку. Інвестування фінансових ресурсів другого і третього рівнів у фінансові інструменти фондового ринку дасть змогу захистити їх від знецінення, а також одержувати відповідні інвестиційні доходи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвиток української пенсійної системи зумовлює потребу активізації національного фондового ринку. Ефективне використання пенсійних активів у довгостроковій перспективі залежить від його можливостей пропонувати широкий спектр інвестиційних продуктів для накопичувальних пенсійних програм. Так як фондовий ринок є одним із найбільш ефективних механізмів залучення та перерозподілу капіталів, у наукових колах підвищився інтерес для дослідження його використання у пенсійній сфері. Зокрема, варто

відзначити публікації таких дослідників як Т.В. Калінеску [7], Г.В. Миськів, І.Б. Висоцька, Н.І. Чапляк [8.], О.В. Третякова, В.М. Харабара, Р.І. Грешко [10]. Н.С. Танклевська, В.В. Ярмоленко, [9], О.А. Задоя, А.В. Терещук [2].

В той же час, проблематика управління пенсійними активами перерозподільчих і накопичувальних програм вимагає подальших досліджень для вдосконалення механізмів їх захисту від різноманітних ризиків.

Метою статті є аналіз правових основ функціонування та окреслення пріоритетних напрямків розвитку фондового ринку в Україні, визначення його ролі у захисті пенсійних активів накопичувальної пенсійної системи, а також огляд основних фінансових інструментів, які використовуються для управління пенсійними активами.

Методика дослідження. В процесі дослідження використано: монографічний метод – для аналізу попередніх публікацій, що характеризують роль інвестиційних продуктів фондового ринку в управлінні пенсійними активами громадян; історичний метод – для вивчення еволюції фондового ринку України; абстрактно-логічний метод – для визначення та обґрунтування основних пріоритетів розвитку фондового ринку України та формулювання висновків; графічний метод – для наочного відображення відносин між фондовим ринком і суб'єктами пенсійної системи України.

Інформаційною базою дослідження були наукові публікації, аналітичні матеріали та законодавчі акти, присвячені питанням становлення і розвитку фондового ринку України, використання його продуктів в інвестування пенсійних активів накопичувальних пенсійних програм.

Виклад основного матеріалу. Ефективне управління пенсійними активами другого рівня передбачає їх захист від знецінення і від прояву інших різноманітних фінансових ризиків. Одним із

шляхів реалізації цього завдання є використання фінансових інструментів фондового ринку для підвищення їх вартості та одержання від їх вкладень інвестиційного доходу. Відтак інвестування пенсійних активів є важливою і необхідною умовою функціонування другого і третього рівнів української пенсійної системи. Саме цей фактор обґрунтовує необхідність виходу національного фондового ринку на новий більш якісний рівень розвитку.

В Україні правові основи функціонування фондового ринку було сформовано Законом України «Про цінні папери та фондовий ринок» [4], який є юридичним підґрунтям для створення інструментів й формування професійних учасників ринку цінних паперів. Важливим кроком подальшого розвитку правових засад державного регулювання ринку цінних паперів стало прийняття Указу Президента України, яким 12 червня 1995 року було створено Державну комісію з цінних паперів та фондового ринку [11]. Її основні функції, завдання, повноваження, права, відповідальність та відносини з іншими державними органами з питань регулювання та контролю ринку цінних паперів були визначені Законом України «Про державне регулювання ринку цінних паперів»[3].

23 листопада 2011 року було підписано Указ Президента України «Про Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку» [12], що знаменувало новий етап розвитку ринку цінних паперів України та його адаптації до сучасних економічних реалій. Цим указом була створена Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) та затверджено її Положення, яке визначає її ключові завдання та обов'язки.

За роки функціонування фондового ринку України спостерігаються позитивні тенденції його розвитку. Законодавча база активно розвивається, що дозволяє

регламентувати фінансові відносини на ринку цінних паперів, удосконалюється його інфраструктура, а також система захисту прав інвесторів. Зусиллями Комісії з цінних паперів та фондового ринку та Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку запроваджено систему моніторингу та розкриття інформації. Завдяки широкому використанню новітніх інформаційних технологій підвищується рівень знань населення щодо роботи фондового ринку та створено єдину інформаційну базу даних його учасників.

Фондовий ринок є важливою складовою фінансової системи країни, яка має значний потенціал для використання в різних сферах. Його можливості дозволяють ефективно виконувати роль інших елементів фінансового ринку, що сприяють створенню капіталу. Крім того, його потенціал можна використовувати для розвитку пенсійної сфери. Вважаємо, що від готовності фондового ринку використовувати пенсійні активи накопичувальних пенсійних програм громадян буде залежати ефективність функціонування другого і третього рівнів вітчизняної пенсійної системи.

Оскільки головною функцією фондового ринку є перерозподіл інвестиційних ресурсів та забезпечення фінансування виробництва, його розвиток має бути орієнтований на підтримку ефективного функціонування накопичувальної пенсійної системи і забезпечення надійного захисту пенсійних активів її учасників. Відтак необхідно активно розвивати інфраструктуру українського фондового ринку, впроваджувати різноманітні фінансові інструменти та ефективні механізми його взаємодії з учасниками другого рівня національної пенсійної системи. Схематично значення фондового ринку та його роль у системі обов'язкового накопичувального пенсійного страхування представлено на рис. 1.

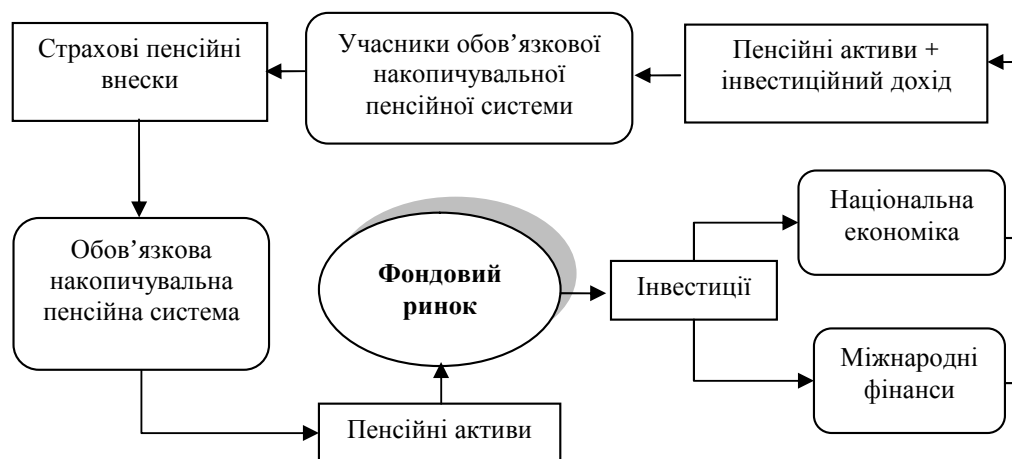

Рис. 1. Роль фондового ринку в управлінні активами обов'язкової накопичувальної пенсійної системи України

Джерело: побудовано автором.

Характерною рисою обов'язкової накопичувальної пенсійної системи є довгостроковий характер пенсійних активів учасників, які можуть бути отримані лише по досягненні пенсійного віку. До цього моменту ці кошти мають зберігатися в спеціалізованих фінансових установах, визначених національним пенсійним законодавством. Залучення пенсійних активів накопичувальних пенсійних програм у різноманітні інвестиційні проекти на фондовому ринку сприятиме підвищенню їх вартості, а також захищатиме від інфляційних процесів,

В сучасних умовах фондовий ринок країни ще не повністю відповідає вимогам, які можуть поставити перед ним обов'язкові державні накопичувальні пенсійні програми. Поточна оцінка його стану свідчить про недостатню кількість надійних фінансових інструментів для інвестування пенсійних активів накопичувальних пенсійних програм, про незначну кількість спеціалізованих фінансових інститутів, які будуть займатися інвестуванням фінансових ресурсів другого рівня.

Важливим аспектом підвищення довіри громадян до участі у добровільних накопичувальних пенсійних програмах, які діють на третьому рівні пенсійної системи, а також до їх подальшого залучення при запровадженні обов'язкового накопичувального пенсійного страхування, є надання їм інформації про

фінансові інструменти фондового ринку. Обізнаність щодо можливостей використання інвестиційних продуктів, одержання інвестиційного доходу, фінансових ризиків при залученні пенсійних активів до інвестиційної діяльності, дасть змогу підвищувати фінансову грамотність громадян. Вони зможуть більш об'єктивно оцінювати фінансові можливості тих чи інших інвестиційних продуктів фондового ринку і вже самостійно приймати рішення про їх вибір для залучення до своїх накопичувальних пенсійних програм.

Розглянемо основні фінансові інструменти фондового ринку, які можуть бути використані для управління пенсійними активами (табл. 1). Їх характеристика свідчить, що вони можуть сприяти стабільному та довгостроковому приросту пенсійних коштів. Цей фактор є надзвичайно важливим, враховуючи довгостроковий характер накопичувальних пенсійних програм. Дослідження показують, що акції та облігації вважаються найбільш поширеними фінансовими інструментами фондового ринку, які використовуються у накопичувальних пенсійних програмах. Акції забезпечують вищу доходність у порівнянні із іншими фінансовими інструментами, вони можуть сприяти стабільному та довгостроковому приросту пенсійних коштів. Цими характерними рисами вони приваблюють пенсійні фонди.

Таблиця 1. Основні інструменти фондового ринку, які використовуються для управління пенсійними активами

Фінансові інструменти фондового ринку	Загальна характеристика
Акції	Акції є основними інструментами для створення довгострокових інвестицій. Вони зазвичай забезпечують вищу доходність у порівнянні з іншими фінансовими інструментами, що робить їх привабливими для пенсійних фондів, які мають великий інвестиційний горизонт.
Облігації	Облігації забезпечують стабільний дохід, що робить їх ідеальними для пенсійних фондів, які прагнуть до мінімізації ризику та створення надійного джерела доходу. Пенсійні фонди можуть інвестувати в державні або корпоративні облігації, орієнтуючись на їх доходність та стабільність.
Індексні фонди (ETF)	ETF дозволяють пенсійним фондам здійснювати диверсифікацію, інвестуючи в великий набір активів, що відображають загальний стан ринку або окремих секторів економіки. Це дає змогу знижувати ризики, одночасно забезпечуючи прийнятну доходність.
Деривативи (опціони та ф'ючерси)	Деривативи можуть використовуватись пенсійними фондами для хеджування (страхування від ризиків) або для збільшення доходності. Наприклад, ф'ючерси можуть бути використані для захисту від змін цін на активи, а опціони — для придбання права, але не зобов'язання, купити або продати актив за заздалегідь визначеною ціною.
Іпотечні облігації та активи	Іпотечні облігації можуть бути частиною стратегії пенсійного фонду для отримання стабільного доходу, оскільки вони забезпечують регулярні виплати. Це є особливо привабливим для пенсійних фондів, які мають довгострокові зобов'язання.
Недержавні пенсійні плани та корпоративні пенсії	Ці плани дозволяють пенсійним фондам диверсифікувати свої активи, вкладаючи кошти у більш високодоходні інструменти фондового ринку, одночасно знижуючи ризики через мультиактивні стратегії.

Джерело: систематизовано автором на основі [4; 5; 6].

Якщо характеризувати облігації, то вони мають також значне практичне застосування в інвестиційних портфелях пенсійних фондів. Вони є більш безпечними, ніж акції, але зазвичай вони забезпечують нижчу доходність. Вони ідеальні для інвестування в зрілій фазі пенсійного фонду, коли важливіші стабільність та захист активів від великих коливань ринку.

Досить цікавим є застосування індексних фондів або ETF (Exchange-Traded Funds) – інвестиційних фондів, які складаються з портфеля активів, що відповідає певному індексу ринку, зокрема такому як індекс акцій національної біржі. ETF є доступними, їх можна купувати і продавати на біржі, що забезпечує високу ліквідність. Вони також є пасивно керованими, що дозволяє знижувати витрати на управління фондами. Також варто звернути увагу на іпотечні облігації, які забезпечують регулярні доходи, але можуть бути схильні до ризику дефолту або зміни процентних ставок, що може вплинути на їх доходність.

Враховуючи, що фондовий ринок є основним інструментом для інвестування пенсійних активів та забезпечення стабільного доходу для населення в майбутньому науковці приділяють значну увагу визначенню і обґрунтуванню пріоритетів розвитку вітчизняного фондового ринку [9; 10; 7; 8].

Одним із пріоритетів подальшого розвитку фондового ринку в Україні вважається створення стабільної і прозорої регуляторної бази. Важливим кроком є удосконалення законодавства щодо фондових бірж, брокерських компаній, а також створення системи захисту інвесторів від шахрайства та маніпуляцій на ринку. Для запуску повноцінного фондового ринку в країні Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) проводить підготовчу роботу та організаційні заходи разом з міжнародними фінансовими інститутами щодо створення Українського Міжнародного фінансового центру. Він складатиметься з консультативної ради, бюро зі зв'язків з інвесторами, арбітражного центру, універсальної біржі та фінансово-інфраструктурного холдингу [13].

Для ефективного управління пенсійними активами важливо мати ліквідний ринок, на якому інвестори можуть швидко і без значних втрат вивести свої активи або здійснити покупку-продаж цінних паперів. Він передбачає створення механізмів для залучення інвестиційних фондів до інвестицій у фондовий ринок. Вкрай важливо сприяти розвитку вторинного ринку цінних паперів і покращення доступу до фінансових інструментів для середніх і дрібних інвесторів.

Крім того, як зазначає В.В. Руденко, важливим інструментом регулювання інвестиційної активності в країні, в яку, зокрема, можуть бути залучені учасники пенсійних накопичувальних програм, є фіскальні механізми. За допомогою фіскального механізму держава регулює інвестиційний розвиток національної економіки з метою вирішення пріоритетних завдань економічного розвитку країни

та забезпечує консенсус у задоволенні інтересів суб'єктів інвестиційної діяльності [14, с. 75].

Одним з пріоритетів є розвиток інституційних інвесторів, таких як пенсійні фонди, через залучення нових інвестиційних інструментів [1]. Створення умов для інвестування пенсійних активів у довгострокові, але водночас стабільні та прибуткові інструменти на фондовому ринку, є необхідним для гарантування майбутніх пенсійних виплат. Крім того, диверсифікації інвестицій вимагає доступу до міжнародних фінансових ринків.

В умовах українських реалій актуальним питанням залишається підвищення довіри населення до фондового ринку, низький рівень якої є одним із головних бар'єрів для розвитку пенсійних інвестицій. Окремі дослідники зазначають, що для вирішення цієї проблеми необхідно запроваджувати освітні програми, спрямовані на підвищення фінансової грамотності населення, що дозволить громадянам більш усвідомлено підходити до інвестицій в пенсійні програми [7]. На думку О. Кнейслер та ін., проведення роз'яснювальних кампаній органами Пенсійного фонду України та недержавних пенсійних інституцій підвищить обізнаність громадян щодо «пенсійної культури» та необхідності додаткових пенсійних накопичень як запоруки безбідної та забезпеченої старості [15, с. 137].

Забезпечення ефективного управління пенсійними активами вимагає диверсифікації інвестицій, щоб знизити ризики, пов'язані з певними сегментами ринку або конкретними інструментами. У цьому контексті пріоритетними завданнями є:

- створення і підтримка інструментів для пенсійних інвесторів, які дозволяють розподіляти активи між різними типами цінних паперів (акції, облігації, нерухомість, іноземні інвестиції);
- розвиток та впровадження нових фінансових інструментів для пенсійних фондів, таких як індексні та спеціалізовані фонди, які дозволяють знижувати ризики і водночас забезпечувати стабільний дохід.

Висновки. Фондовий ринок в Україні є важливим інструментом для накопичення та збереження пенсійних коштів, його розвиток сприятиме створенню додаткових можливостей для інвестування пенсійних активів населення, підвищення рівня доходів пенсіонерів у майбутньому. Проте, однією з основних проблем взаємодії учасників пенсійної системи з фондовим ринком в Україні є його нестабільність.

Для ефективного управління пенсійними активами необхідно створити умови для стабільного та прогнозованого розвитку ринку, що вимагає удосконалення фінансових механізмів та правових засад його функціонування. Вони повинні сприяти залученню різноманітних фінансових інструментів фондового ринку до накопичувальних пенсійних програм, підвищити його ліквідність і ефективність.

Визначальним фактором стимулювання позитивних зрушень в управлінні пенсійними активами є рівень фінансової грамотності населення, підвищення якого можна досягти шляхом реалізації

відповідних освітніх програм та інформаційних кампаній. Враховуючи вік та майновий стан учасників пенсійних програм, вони будуть зацікавлені найперше в тому, щоб інвестиції, які вони робитимуть, були водночас обережними та диверсифікованими таким чином, щоб запобігти

значним збиткам. Традиційна стратегія інвестування для пенсійного фонду полягає в розподілі його активів між облігаціями, акціями та нерухомістю. Нова ж тенденція полягає в тому, щоб вкладати гроші в альтернативні інвестиції в пошуках більшої прибутковості та більшої різноманітності.

4 Список використаних джерел

1. Авдеєнко В. «Насос» інвестицій для економіки: навіщо Україні фондовий ринок. Повноцінний фондовий ринок сприяє приходу інвестицій. *Апостроф*. 2021. 27 червня. URL: <https://apostrophe.ua/ua/article/economy/finansy/2021-06-05/nasos-investitsiy-dlya-ekonomiki-zachem-ukraine-fondoviy-rynok/39942>
2. Задоя О. А., Терещук А. В. Ретроспективний аналіз становлення фондового ринку України: проблеми та перспективні шляхи розвитку. *Нобелівський вісник*. 2019. № 1(12). С. 23-30. <https://doi.org/10.32342/2616-3853-2019-2-12-3>
3. Про державне регулювання ринку цінних паперів: Закон України від 30.10.1996 р. № 448/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-ВР#Text>
4. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23.02.2006 р. № 3480-ІV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>
5. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 09.07.2003 р. № 1057-ІV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15#Text>
6. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 р. № 1058-ІV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text>
7. Калінеску Т. В. Український фондовий ринок: реалії сьогодення. *Часопис економічних реформ*. 2023. № 2(50). С. 42-47. <https://doi.org/10.32620/cher.2023.2.06>
8. Миськів Г. В., Висоцька І. Б., Чапляк Н. І. Фондовий ринок України: сучасний стан та перспективи розвитку. *Інфраструктура ринку*. 2021. Вип. 58. С. 94-98. <https://doi.org/10.32843/infrastructure58-18>
9. Танклевська Н. С., Ярмоленко В. В. Сучасний стан та проблеми функціонування фондового ринку в Україні. *Ефективна економіка*. 2021. № 7. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.7.1>
10. Третьякова О. В., Харабара В. М., Грешко Р. І. Фондовий ринок України: особливості функціонування в сучасних умовах. *Економіка та держава*. 2020. № 5. С. 103-107. <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2020.5.103>
11. Про Державну комісію з цінних паперів та фондового ринку: Указ Президента України від від 12.06.1995 р. № 446/95. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/446/95#Text>
12. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг: Указ Президента України від 23.11.2011 р. № 1070/2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1070/2011#Text>
13. Коваленко О. Фондовий ринок і накопичувальні пенсії в Україні будуть запускати паралельно – Шмигаль. *УНІАН*. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/fondoviy-rinok-i-nakopichuvalni-pensiji-v-ukrajini-budut-zapuskati-paralelno-shmigal-novini-ukrajina-11452627.html>
14. Руденко В. В. Детермінація методів фіскального механізму регулювання інвестиційного розвитку національної економіки. *Облік і фінанси*. 2020. № 3(89). С. 71-76. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-3\(89\)-71-76](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-3(89)-71-76)
15. Кнейслер О., Спасів Н., Сорока М., Дідик В. Пенсійне забезпечення в Україні: виклики та загрози в умовах війни. *Облік і фінанси*. 2024. № 4(106). С. 125-139. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2024-4\(106\)-125-139](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2024-4(106)-125-139)

4 References

1. Avdieenko, V. (2021). Nasos investytstii dlia ekonomiky: navishcho Ukraini fondovyi rynok. Povnotsinnyi fondovyi rynok spryiaie prykhodu investytstii [Investment pump for the economy: why does Ukraine need a stock market? A full-fledged stock market promotes the inflow of investments]. *Apostrof*. Retrieved from <https://apostrophe.ua/ua/article/economy/finansy/2021-06-05/nasos-investitsiy-dlya-ekonomiki-zachem-ukraine-fondoviy-ryinok/39942>
2. Zadoia, O. A., Tereshchuk, A. V. (2019). Retrospektyvnyi analiz stanovlennia fondovoho rynku Ukrainy: problemy ta perspektyvni shliakhy rozvytku [Retrospective analysis of the formation of the Ukrainian stock market: problems and promising development paths]. *Nobelivskiy visnyk*, 1(12), 23-30. <https://doi.org/10.32342/2616-3853-2019-2-12-3>
3. Verkhovna Rada Ukrainy. (1996). Pro derzhavne rehuliuвання rynku tsinnykh papieriv: Zakon Ukrainy [On State Regulation of the Securities Market: Law of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-VR#Text>
4. Verkhovna Rada Ukrainy. (2006). Pro rynky kapitalu ta orhanizovani tovarni rynky: Zakon Ukrainy [On Capital Markets and Organized Commodity Markets: Law of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>
5. Verkhovna Rada Ukrainy. (2003). Pro nederzhavne pensiine zabezpechennia: Zakon Ukrainy [On non-state pension provision: Law of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15#Text>
6. Verkhovna Rada Ukrainy. (2003). Pro zahalnooboviazkove derzhavne pensiine strakhuvannia: Zakon Ukrainy [On Compulsory State Pension Insurance: Law of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text>
7. Kalinesku, T. V. (2023). Ukrainyskyi fondovyi rynok: realii sohodennia [Ukrainian Stock Market: Current Realities]. *Chasopys ekonomichnykh reform*, 2(50), 42-47. <https://doi.org/10.32620/cher.2023.2.06>
8. Myskiv, H. V., Vysotska, I. B., Chapliak, N. I. (2021). Fondovyi rynok Ukrainy: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku [Stock Market of Ukraine: Current State and Development Prospects]. *Infrastruktura rynku*, 58, 94-98. <https://doi.org/10.32843/infrastruct58-18>
9. Tanklevska, N. S., Yarmolenko, V. V. (2021). Suchasnyi stan ta problemy funktsionuvannia fondovoho rynku v Ukraini [Current state and problems of the functioning of the stock market in Ukraine]. *Efektivna ekonomika*, 7. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.7.1>
10. Tretiakova, O. V., Kharabara, V. M., Hreshko, R. I. (2020). Fondovyi rynok Ukrainy: osoblyvosti funktsionuvannia v suchasnykh umovakh [The Stock Market of Ukraine: Features of Its Functioning in Modern Conditions]. *Ekonomika ta derzhava*, 5, 103-107. <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2020.5.103>
11. Prezydent Ukrainy. (1995). Pro Derzhavnu komisiuu z tsinnykh papieriv ta fondovoho rynku [On the State Commission for Securities and Stock Market]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/446/95#Text>
12. Prezydent Ukrainy. (2011). Pro Natsionalnu komisiuu, shcho zdiisniue derzhavne rehuliuвання u sferi rynkiv finansovykh posluh [On the National Commission for State Regulation of Financial Services Markets]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1070/2011#Text>
13. Kovalenko, O. (2021). Fondovyi rynok i nakopychuvalni pensii v Ukraini budut zapuskaty paralelno – Shmyhal [Stock market and funded pensions in Ukraine will be launched in parallel]. *UNIAN*. Retrieved from <https://www.unian.ua/economics/finance/fondoviy-rinok-i-nakopichuvalni-pensiji-v-ukrajini-budut-zapuskati-paralelno-shmigal-novini-ukrajina-11452627.html>
14. Rudenko, V. V. (2020). Determinatsiia metodiv fiskalnoho mekhanizmu rehuliuвання investyttsiinoho rozvytku natsionalnoi ekonomiky [Methods of the Fiscal Mechanism for Regulating the Investment Development of the Ukrainian Economy]. *Oblik i finansi*, 3(89), 71-76. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-3\(89\)-71-76](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-3(89)-71-76)
15. Kneysler, O., Spasiv, N., Soroka, M., Didyk, V. (2024). Pensiine zabezpechennia v Ukraini: vyklyky ta zahrozy v umovakh viiny [Pension Provision in Ukraine: Challenges and Threats in Wartime]. *Oblik i finansi*, 4(106), 125-139. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2024-4\(106\)-125-139](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2024-4(106)-125-139)